

Overige (broed)vogelsoorten

Naast de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten is het plangebied ook beoordeeld op waarden voor broedvogels waarvan de nesten niet jaarrond beschermd zijn. Binnen het plangebied bevinden zich hagen, oude eikenbomen en geknotte zwarte elzen welke geschikte broedplaatsen vormen voor overige vogelsoorten (Figuur 2.4). Mogelijk kunnen er soorten als heggenmus, zwarte kraai, merel en houtduif tot broeden komen. De nesten genieten geen jaarronde bescherming, maar elk actief broedgeval is wel beschermd. De broedperiode loopt grofweg van 15 maart – 15 juli, maar kan eerder beginnen of uitlopen, afhankelijk van het weer en de soort.

Figuur 2.4: Hagen, oude eikenbomen en geknotte zwarte elzen vormen geschikte broedplaatsen voor overige soorten.

- Binnen het plangebied kunnen diverse andere (zang)vogelsoorten tot broeden komen waarvan de nesten geen jaarronde bescherming genieten, maar wel beschermd zijn tijdens het broedproces (grofweg 15 maart - 15 juli).
- Werken buiten het broedseizoen zal negatieve effecten voorkomen.

2.3 Zoogdieren

Vleermuizen

Verblijfplaatsen

Vleermuizen verblijven in Nederland over het algemeen in bomen, in gebouwen of in andere kunstmatige bouwwerken. In bomen verblijven vleermuizen vaak in oude spechtengaten of gaten die binnenin een boom zijn doorgerot als het gevolg van bijvoorbeeld het afbreken van takken. In de directe omgeving (<5km) van het plangebied zijn recent (<10 jaar) de volgende vleermuissoorten waargenomen: gewone en ruige dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, meervleermuis en rosse vleermuis.

Binnen het plangebied zijn holten aangetroffen in een drietal geknotte zwarte elzen (Figuur 2.5). Deze holten zijn echter onvoldoende diep ingerot of niet naar beneden ingerot. Hierdoor worden ze ongeschikt geacht als verblijfplaats voor boom-bewonende vleermuizen.

Figuur 2.5: Drie zwarte elzen aan westkant van plangebied met ongeschikte holten.

Vleermuizen kunnen ook in gebouwen verblijven, bijvoorbeeld in ruimtes achter dakpannen. De bestaande woning bevat kieren die geschikt kunnen zijn als verblijfplaats voor vleermuizen zoals de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en/of laatvlieger (Figuur 2.6). Negatieve effecten op eventuele verblijfplaatsen van vleermuizen als gevolg van de sloop van deze woning kunnen niet op voorhand worden uitgesloten.

Voorafgaand aan de sloop van de woning wordt een nieuwe woning gebouwd, met een ruimte van ca. 5 meter tussen de bestaande en nieuwe woning. Mits deze tussenruimte wordt gehandhaafd en eventuele vliegroutes naar en verblijfplaatsen in het te slopen gebouw niet worden versperd c.q. geblokkeerd, bijvoorbeeld door het plaatsen van bouwsteigers, kunnen negatieve effecten op verblijfplaatsen van vleermuizen in de bestaande woning als gevolg van de bouw van de nieuwe woning op voorhand worden uitgesloten.

De opdrachtgever heeft te kennen gegeven dat ten behoeve van de sloop van de bestaande woning reeds vleermuiskasten zijn bevestigd elders binnen het plangebied, maar buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden.

Figuur 2.6: Kieren geschikt voor vleermuizen.

Essentiële vliegroutes en foerageergebieden

Vleermuizen gebruiken lijnvormige structuren om zich langs te verplaatsen als vliegroute. Ook dienen houtwallen, bossen, kruidenrijk grasland en waterlichamen als foerageergebied. Binnen het plangebied zijn geen lijnvormige structuren. Ten zuiden van het plangebied loopt een sloot richting Sondel. Het betreft echter een kleine sloot die onderbroken wordt in Sondel. De aanwezigheid van essentiële vliegroutes kan op voorhand worden uitgesloten.

Binnen het plangebied zijn hagen, bomen en ten oosten van het plangebied staan oude eiken. Mogelijk dient dit als foerageergebied. Deze worden volgens het planvoornemen niet aangetast. Daarnaast zijn er voldoende alternatieve foerageergebieden, waardoor het hier niet gaat om essentieel foerageergebied.

- Negatieve effecten op gebouw-bewonende vleermuizen als gevolg van de bouw van een nieuwe woning kunnen op voorhand worden uitgesloten, mits eventuele verblijfplaatsen in de bestaande woning niet worden versperd en de aanvliegroute hiernaartoe intact wordt gehouden.
- Negatieve effecten op gebouw-bewonende vleermuizen als gevolg van sloop van de bestaande woning kunnen niet op voorhand worden uitgesloten.
- Negatieve effecten op boom-bewonende vleermuizen als gevolg van werkzaamheden kunnen op voorhand worden uitgesloten.
- Negatieve effecten op essentiële vliegroutes van vleermuizen als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden kunnen op voorhand worden uitgesloten.
- Negatieve effecten op een essentieel foerageergebied als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden kunnen op voorhand worden uitgesloten.

Overige zoogdieren

Het plangebied is tevens gecontroleerd op de aanwezigheid van (geschikt habitat van) overige beschermde zoogdieren. In de directe omgeving (<5km) van het plangebied zijn recent (<5 jaar) de volgende beschermde zoogdieren waargenomen: bunzing, das, otter, waterspitsmuis, wezel en hermelijn. De sloot ten zuiden van het plangebied en de sloot aan de noordzijde zijn te klein, ondiep en niet aangesloten op grote wateren, waardoor deze ongeschikt zijn voor otter. Er is wel sprake van een goed begroeide oever. Mogelijk komt waterspitsmuis hier wel voor. De sloot inclusief haar oever blijft onaangetast tijdens de werkzaamheden. Negatieve effecten op waterspitsmuis kunnen daardoor op voorhand worden uitgesloten.

Kleine marterachtigen

Het plangebied ligt aan de rand van Sondel en is omgeven door boerengraslanden, sloten met oevervegetatie, afgewisseld met bos en waterrijke gebieden. Dit vormt een mooi leefgebied voor kleine marterachtigen. Het plangebied bevat hagen en aan de noordzijde een sloot. Tijdens het veldbezoek zijn geen holen of andere sporen van kleine marterachtigen aangetroffen. Daarnaast is er sprake van verstoring (bewoners en hond) en wordt het plangebied intensief beheerd (kort gazon en geschoffelde tuin). Negatieve effecten op (het leefgebied van) kleine marterachtigen ten gevolge van het planvoornemen worden op voorhand uitgesloten. Mogelijk trekt er sporadisch een kleine marterachtige door het plangebied heen. Hiervoor geldt de algemene zorgplicht.

Binnen het plangebied kunnen tevens zoogdiersoorten aanwezig zijn of hier doorheen trekken die binnen de provincie Fryslân ten tijde van dit schrijven zijn vrijgesteld voor ruimtelijke ingrepen, zoals de bosmuis, steenmarter en de egel. Voor deze soorten dient men zich te houden aan de specifieke zorgplicht voor ruimtelijke ingrepen (Bijlage I).

- De aanwezigheid van overige beschermde zoogdiersoorten binnen het plangebied kan op voorhand worden uitgesloten.
- In het plangebied kunnen andere licht beschermde soorten voorkomen. Voor deze soorten geldt een provinciale vrijstelling in het geval van ruimtelijke ontwikkelingen, maar geldt wel de specifieke zorgplicht voor ruimtelijke ingrepen (zie Bijlage I).

2.4 Reptielen

Het plangebied is tevens gecontroleerd op waarden voor beschermde reptielen. Ten westen van het plangebied is een groot aantal levendbarende hagedissen waargenomen in het Starnumanbosk. Voornamelijk rondom het water binnen dit bos. Buiten het bos zijn ze niet aangetroffen. Het plangebied ligt op 2 km afstand van de waargenomen levendbarende hagedissen en op een kleine 550 m afstand van het bos wat grenst aan het Starnumanbosk. Ook is er een ringslang waargenomen ten zuidwesten van het plangebied op 5 km afstand. Het plangebied zelf vormt echter geen geschikt leefgebied voor levendbarende hagedis en ringslang. Er is sprake van veel verstoring en habitatkenmerken, zoals waterlichamen, open zand, heidevegetatie of grenzend aan bos ontbreken. Mogelijk trekt er sporadisch een levendbarende hagedis door het plangebied heen. Hiervoor geldt de algemene zorgplicht (Bijlage I). Stedelijk gebied vormt voor andere soorten, zoals de adder, gladde slang en hazelworm geen geschikt leefgebied. Negatieve effecten op beschermde reptielen ten gevolge van het planvoornemen kunnen op voorhand worden uitgesloten.

- De aanwezigheid van (leefgebied van) reptielen binnen het plangebied, waaronder de ringslang, kan op voorhand worden uitgesloten. Mogelijk trekt er sporadisch een levendbarende hagedis door het plangebied. Hiervoor geldt de algemene zorgplicht.

2.5 Amfibieën

Het plangebied is gecontroleerd op waarden voor beschermde amfibieën. Er zijn recent (<10 jaar) de volgende beschermde amfibieën waargenomen binnen of in de directe omgeving (5 km) van het plangebied: heikikker en rugstreeppad.

Heikikker

Het plangebied bevindt zich in een waterrijke gemeente. Zo zijn er waarnemingen van heikikker bij de Sondeler Leien op 2 km afstand van het plangebied. Heikikker is verder waargenomen in overige stukjes natuur met water, zoals bij Sânpool. Het plangebied bevat echter geen waterlichamen. De sloot ten zuiden van het plangebied en aan de noordzijde van het plangebied, bevatte ten tijde van het veldbezoek weinig water en grenst aan boerengraslanden, waardoor er aangenomen kan worden dat er sprake is van mestuitspoeling. Heikikkers komen in voedselarme wateren voor. De aanwezigheid van heikikker binnen de invloedssfeer van het plangebied kan hierdoor op voorhand worden uitgesloten.

Rugstreeppad

De rugstreeppad is alleen waargenomen langs de kustlijn van het IJsselmeer op een kleine 3 km afstand van het plangebied. Er zijn nog twee waarnemingen geweest in de bebouwde kom van Oudemirdum. Rugstreeppadden komen voor in dynamische natuurgebieden, in vennen, heideterreinen en sloten in akker- en graslandgebieden. Met name juveniele rugstreeppadden kunnen tot wel 5 km afstand afleggen zoekend naar een geschikt leefgebied. Het plangebied is omringd door agrarisch grasland en ten tijde van de sloop van de huidige woning en het bijgebouw kan er braakliggende grond ontstaan. Het plangebied grenst echter niet aan een geschikt waterlichaam, namelijk tijdelijk en vegetatie-loos water, waardoor het geen geschikt leefgebied vormt. Negatieve effecten op essentieel leefgebied van rugstreeppad ten gevolge van het planvoornemen kan op voorhand worden uitgesloten. Mogelijk trekt er sporadisch een juveniele rugstreeppad door het plangebied heen, op zoek naar geschikt leefgebied. Hiervoor geldt de algemene zorgplicht.

Het is mogelijk dat vrijgestelde soorten, zoals de bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander voorkomen in de sloot ten zuiden van het plangebied. Het plangebied bevat een stapel dood hout wat mogelijk dient als winterverblijfplaats. Zowel de sloot als de stapel hout wordt echter niet aangetast volgens het planvoornemen. Negatieve effecten op overige en vrijgestelde amfibieën ten gevolge van het planvoornemen kunnen op voorhand worden uitgesloten.

- De aanwezigheid van (leefgebied van) beschermde amfibieën (heikikker en rugstreeppad) binnen het plangebied kan op voorhand worden uitgesloten.
- De aanwezigheid van vrijgestelde beschermde amfibieën binnen het plangebied kan op voorhand worden uitgesloten.

2.6 Vissen

Het plangebied is gecontroleerd op waarden voor de in Nederland voorkomende groep beschermde zoetwatervissen. Het water ten zuiden van het plangebied wordt niet aangetast tijdens en na de werkzaamheden. Daarnaast is het niet direct verbonden met grotere wateren. Negatieve effecten op beschermde vissoorten, zoals grote modderkruiper, kunnen daarmee op voorhand worden uitgesloten.

- Negatieve effecten op leefgebied van beschermde vissen als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden kunnen op voorhand worden uitgesloten.

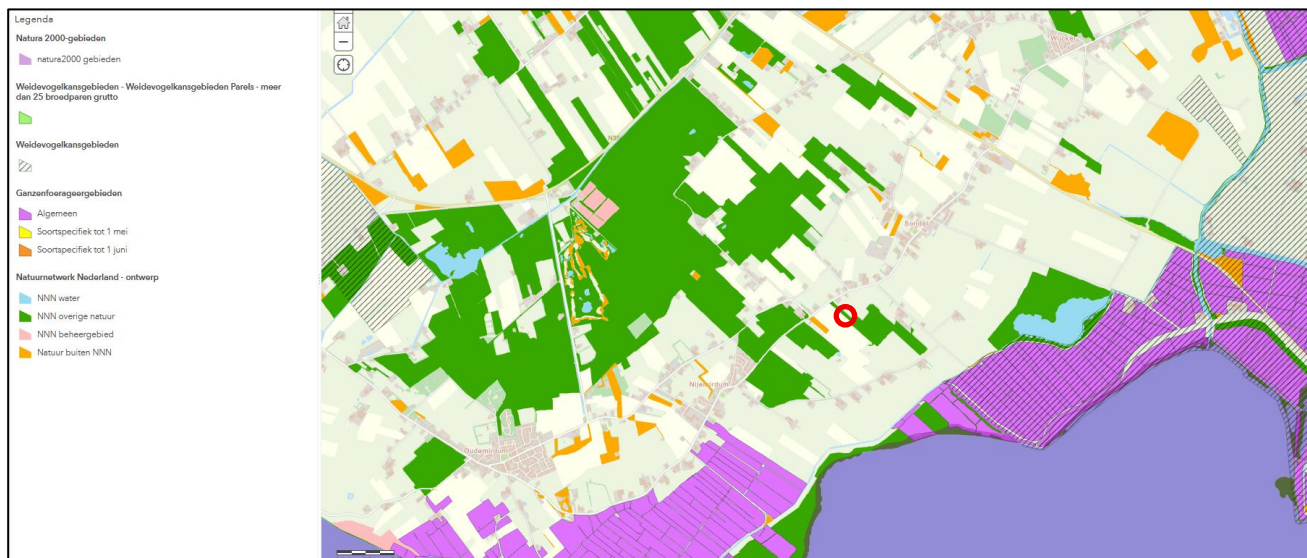
2.7 Ongewervelden

De meeste onder de Ow beschermde soorten ongewervelden, zoals dagvlinders, libellen, mollusken of (water)kevers hebben zeer specifieke habitateisen die in specifieke biotopen worden aangetroffen. Binnen het plangebied is kruidenrijke vegetatie niet tot zeer gering aanwezig. Jaarrond water binnen het plangebied ontbreekt. Negatieve effecten op (leefgebied van) beschermde ongewervelden als gevolg van het planvoornemen kunnen op voorhand worden uitgesloten.

- Negatieve effecten op leefgebied van beschermde ongewervelden als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden kunnen op voorhand worden uitgesloten.

2.8 Gebiedsbescherming

Tijdens de bureaustudie zijn verschillende vormen van gebiedsbescherming naar voren gekomen (Figuur 10). Het plangebied bevindt zich niet in of naast een beschermd gebied. Rondom Sondel liggen wel diverse weidevogelkansgebieden, ganzenfoerageergebieden, Natura 2000-gebieden en Natuurnetwerk Nederland (NNN)-gebieden. Op enkele honderden meters afstand ligt een NNN-gebied Overige Natuur. Dit gebied wordt echter niet aangetast ten gevolge van het planvoornemen. De overige natuurgebieden, zoals ganzenfoerageergebieden, liggen op geruime afstand waardoor negatieve effecten middels geluidsoverlast of andere vormen van verstoring of schade vooraf op voorhand uitgesloten kunnen worden.

Figuur 2.7: Het plangebied (rood omlijnd) en de afstand tot NNN-gebieden (bron: Kaartenkijkdoos provincie Fryslân).

- Negatieve effecten op overige beschermde gebieden (anders dan effecten als gevolg van stikstofuitstoot) kunnen naar ons inzicht op voorhand worden uitgesloten.

Stikstofgevoeligheid

Het plangebied bevindt zich op circa 1,7 km van het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied: het IJsselmeer (bron: Kaartenkijkdoos provincie Fryslân). Het planvoornemen bestaat uit de sloop van een woning en een bijgebouw en de bouw van een nieuwbouwwoning. Hierbij komt waarschijnlijk extra stikstof vrij, bijvoorbeeld als gevolg van de inzet van mobiele werktuigen. Mogelijk is voor de voortgang van het project een AERIUS-berekening benodigd. De provincie Fryslân is bevoegd gezag in deze.

- Mogelijk is een AERIUS-berekening benodigd voor de voortgang van het project. De provincie Fryslân is bevoegd gezag in dezen.

2.9 Houtopstanden

Als er een (deel van een) houtareaal wordt gekapt van meer dan 10 are (1000 m²) of een (deel van een) bomenrij van meer dan 20 bomen buiten de bebouwingscontour houtkap kan er sprake zijn van een meld- en/of herplantingsplicht. Het plangebied valt binnen de bebouwingscontour. Er is daarom geen sprake van een meld- en/of herplantingsplicht.

- Er is geen sprake van een meld- en/of herplantingsplicht.

3 SAMENVATTING EN CONCLUSIES

3.1 Overzicht beschermde soorten

In onderstaand overzicht worden de aangetroffen en potentieel aanwezige beschermde soorten en hun beschermingsstatus binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden samengevat. In de Omgevingswet, onder het Besluit activiteiten leefomgeving (hierna Bal) zijn vooral vaste verblijfplaatsen (voortplantingslocaties zoals nesten, holen, kraamkolonies etc.) van belang, maar ook de functionele leefomgeving die vaste verblijfplaatsen in stand houdt. In dit overzicht zijn alleen die soorten opgenomen, waarvoor het plangebied onderdeel vormt van hun leefgebied en/of levenscyclus en waarop eventueel in de toekomst geplande werkzaamheden van negatieve invloed kunnen zijn.

Tabel 3.1: Overzicht van aangetroffen en potentieel voorkomende beschermde flora en fauna in en rond het plangebied.

Soortgroep	Soort	Aanwezigheid	Art 11.37 Bal	Art. 11.46 Bal	Art. 11.54 Bal	Vrijgesteld	Advies
Vogels	Gebouw-broedende vogels (ringmus, huismus en/of gierzwaluw)	Mogelijk	X				Nieuwe woning: Werken buiten broedperiode. Bestaande woning: Nader onderzoek <u>of</u> mitigatieplan.
Vogels	Algemene broedvogels (incl. boerenzwaluw)	Mogelijk	X				Werken buiten broedseizoen of onder begeleiding van een ecooloog.
Zoogdieren	Gebouw-bewonende vleermuizen	Mogelijk		X			Nieuwe woning: Voorkom versperring aanvliegroutes en verblijfplaatsen. Bestaande woning: Nader onderzoek
Overige diersoorten	Overige diersoorten	Mogelijk				X	Specifieke zorgplicht
Gebieds-bescherming	(extra) Stikstofuitstoot	Ja					Informeren bij de provincie Fryslân

3.2 Effectbespreking en aanbevelingen

Gebouw-broedende vogels

Het plangebied bevat een woning met kieren tussen en onder dakpannen. Mogelijk dient de woning als nestplaats voor ringmus, huismus en/of gierzwaluw. Binnen het planvoornemen wordt op ca. 5 meter afstand van de bestaande woning een nieuwe woning gerealiseerd. Dit is binnen de verstoringsafstand van bovengenoemde soorten. We adviseren de woning derhalve geheel buiten de broedperiode van deze soorten te realiseren. Deze broedperiode loopt van begin maart tot en met half juli (bron: SOVON). Indien hieraan kan worden voldaan kunnen negatieve effecten op jaarrond beschermde nesten van de soorten huismus, ringmus en gierzwaluw als gevolg van de bouw van de nieuwe woning op voorhand worden uitgesloten.

Voor wat betreft de sloop van de bestaande woning kunnen negatieve effecten op bovengenoemde soorten niet op voorhand worden uitgesloten. Voorafgaand aan deze werkzaamheden adviseren we om nader onderzoek uit te voeren om de aanwezigheid van nesten van deze soorten vast te stellen of uit te sluiten.

Nader onderzoek naar huismus kan tussen 1 april – 15 mei uitgevoerd worden door te letten op territoriaal en nest-indicerend gedrag. Nader onderzoek naar ringmus kan ook in deze periode worden uitgevoerd, waarbij er ook gekeken wordt naar territoriaal en nest-indicerend gedrag.

Nader onderzoek naar gierzwaluw kan het beste tussen 1 juni – 15 juli worden uitgevoerd door te letten op het in- en uitvliegen van ouderdieren onder de dakpannen.

Als vastgesteld wordt dat één of meer van de genoemde soorten broedt binnen het plangebied, wordt er overgegaan tot een vergunningsaanvraag, waarbij een mitigatieplan wordt opgesteld. Hierin staan passende mitigerende en compenserende maatregelen voor deze soorten. Hierbij kan gedacht worden aan het plaatsen van gierzwaluw dakpannen en ingebouwde huismuskasten in de nieuwbouwwoning. Het mitigatieplan dient goedgekeurd te worden door het bevoegd gezag: Provincie Fryslân.

Er kan ook gekozen worden om gelijk over te gaan tot een vergunningsaanvraag aan de hand van de Handreiking Kleine Initiatieven, waarbij een mitigatieplan wordt opgesteld. Hierbij wordt er dan vanuit gegaan dat alle drie soorten broeden binnen het plangebied. Hier worden vervolgens passende mitigatie- en compensatiemaatregelen voor vastgesteld.

Algemene broedvogels (incl. boerenzwaluw)

Binnen het plangebied kunnen algemene vogelsoorten en kan boerenzwaluw tot broeden komen. Deze soorten genieten geen jaarronde bescherming, maar ze zijn wel beschermd als er sprake is van een actief broedgeval. We adviseren daarom om buiten het broedseizoen te werken of onder begeleiding van een ecooloog. Voor het broedseizoen wordt over het algemeen de periode van 15 maart-15 juli aangehouden. Afhankelijk van de soort en klimatologische omstandigheden kunnen soorten echter eerder of later in het jaar tot broeden komen.

Gebouw-bewonende vleermuizen

Binnen het planvoornemen wordt een nieuwe woning gerealiseerd naast de bestaande woning. Tussen beide objecten zit een tussenruimte van ca. 5 meter. Met betrekking tot de realisatie van de nieuwe woning adviseren we derhalve deze tussenruimte te handhaven. Dit houdt onder andere in dat aanvliegroutes naar eventuele verblijfplaatsen van vleermuizen in de te slopen woning in de periode waarin vleermuizen actief zijn (grootweg april tot en met oktober) niet mogen worden versperd c.q. geblokkeerd, bijvoorbeeld als gevolg van het plaatsen van een bouwsteiger in de tussenruimte. Indien aan het bovenstaande kan worden voldaan, kunnen negatieve effecten op verblijfplaatsen van vleermuizen als gevolg van de realisatie van de nieuwe woning op voorhand worden uitgesloten.

Met betrekking tot de sloop van de bestaande woning kunnen negatieve effecten op verblijfplaatsen van vleermuizen niet worden uitgesloten. We adviseren voorafgaand aan de sloop nader onderzoek uit te laten voeren om de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen in dit gebouw vast te stellen, dan wel uit te sluiten. Nader onderzoek wordt uitgevoerd middels meerdere bezoeken, verspreid over verschillende perioden. Hierbij wordt gekeken of er sprake is van in- en uitvliegende vleermuizen en welke soort(en). Het aantal bezoeken en de perioden waarin deze worden uitgevoerd wordt bepaald aan de hand van het meest recente vleermuisprotocol (Vleermuisprotocol 2021). Als er verblijfplaatsen aanwezig blijken te zijn, wordt overgegaan tot een vergunningsaanvraag. Hierbij wordt een mitigatieplan opgesteld met de passende mitigerende en compenserende maatregelen. Dit plan dient goedgekeurd te worden door Provincie Fryslân.

Ook in dit geval kan worden gewerkt aan de hand van de bovengenoemde Handreiking Kleine Initiatieven. In dit geval kan mogelijk een deel van het bovenstaande onderzoek worden overgeslagen. Onderzoek in de periode 15 mei tot en met 15 juli is in dit geval nog wel benodigd, gezien de eventuele aanwezigheid van kraamverblijven in de bestaande woning.

Overige zoogdieren

Er kunnen soorten voorkomen in het plangebied waarvoor een vrijstelling geldt voor ruimtelijke ingrepen. Voor deze soorten geldt een specifieke zorgplicht (art. 11.27 Bal). Deze specifieke zorgplicht schrijft voor dat men bijvoorbeeld verplicht is om alles wat redelijkerwijze mogelijk is, te doen of juist te laten om schade aan wilde planten en dieren zo veel mogelijk te voorkomen. Dit kan bijvoorbeeld tot uiting worden gebracht door rustig te werk te gaan en altijd zo te werken, dat dieren kunnen ontsnappen en/of deze te verplaatsen naar een geschikt biotoop in de directe omgeving. Hierbij kan gedacht worden aan in een richting werken, zoals in de richting van de noordelijke sloot met bomenrij. De specifieke zorgplicht geldt voor de fysieke leefomgeving, inclusief elke soort en elk individu in Nederland. Voor de voorwaarden waaraan de vrijstellingen moeten voldoen in het kader van de soorten waarvoor een vrijstelling geldt, wordt verwezen naar Bijlage I.

(extra) Stikstofuitstoot

Voor de voortgang van de voorgenomen werkzaamheden is mogelijk een AERIUS-berekening benodigd. We adviseren te informeren bij het bevoegd gezag in deze, de provincie Fryslân.

3.3 Overzicht vervolgstappen

Het planvoornemen kan zonder bezwaren doorgang vinden binnen de kaders van de vigerende natuurwetgeving, mits aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- **Huismus, gierzwaluw en ringmus:** Nieuwe woning: Werken buiten broedperiode. Bestaande woning: nader onderzoek óf mitigatieplan.
- **Algemene broedvogels:** werken buiten het broedseizoen (grootweg 15 maart-15 juli) of onder ecologische begeleiding.
- **Gebouw-bewonende vleermuizen:** Nieuwe woning: tussenruimte van ca. 5 meter handhaven. Bestaande woning: nader onderzoek.
- **Overige diersoorten:** (specifieke) zorgplicht
- **AERIUS-berekening:** informeren bij provincie Fryslân.

4 LITERATUUR EN BRONNEN

Bronnen internet

AERIUS-calculator

<https://calculator.aerius.nl/>

NDFF

<https://ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal/>

Kaartenkijkdoos Provincie Fryslân

<https://www.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=14fdb7eae5844c479140f89c88abdd3>

RAVON

<http://www.ravon.nl/Soorten/Soortinformatie>

SOVON

<https://www.sovon.nl/nl>

Verspreidingsatlas planten FLORON

<http://www.verspreidingsatlas.nl/planten>

Waarneming.nl

<https://waarneming.nl>

Zoogdiervereniging

www.zoogdiervereniging.nl

BIJ12 Kennisdocumenten

<https://www.bij12.nl/kennisdocumenten/>

BIJLAGE I WET- EN REGELGEVING

De wettelijke bescherming van natuurwaarden valt in grote lijnen uiteen in drie delen: soortbescherming, gebiedsbescherming en houtopstanden.

Omgevingswet: Soortbescherming

De Omgevingswet draagt onder andere zorg voor de bescherming van in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. De wet bevat een aantal verbodsbepalingen die ervoor moeten zorgen dat de gunstige staat van instandhouding van alle in het wild levende dier- en plantensoorten zal blijven gewaarborgd.

De Omgevingswet verdeelt beschermde soorten in twee groepen, de Europees beschermde soorten en de nationaal beschermde soorten. De eerste groep bestaat uit strikt beschermde soorten uit de Vogel- en Habitatrichtlijn (art. 11.37 en 11.46 in het Besluit activiteiten leefomgeving, hierna Bal). De Vogel- en Habitatrichtlijn zijn richtlijnen van de Europese Unie waarin wordt aangegeven welke diersoorten en welke typen natuurgebieden door de lidstaten dienen te worden beschermd. In de tweede categorie staan de overige (nationaal) beschermde soorten (art. 11.54 Bal). Binnen de Omgevingswet vullen Europese en nationale wetgeving elkaar aan. De Habitatrichtlijnsoorten (art. 11.46 Bal) genieten een iets zwaardere bescherming dan de nationaal beschermde soorten (art. 11.54 Bal). Zo geldt voor de nationale soorten geen verbod op het verstoren, iets wat wel het geval is bij de Habitatrichtlijnsoorten. Ook zijn de belangen waaronder vergunning aangevraagd mag worden, voor de nationaal beschermde soorten uitgebreider dan voor de habitatrichtlijnsoorten.

Vogels en verstoring

Voor alle (op Europees grondgebied) inheemse vogelsoorten, zoals benoemd in artikel 1 van de Vogelrichtlijn geldt dat het verboden is om in het wild levende vogels te doden of te vangen, opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, opzettelijk te beschadigen, te rapen of nesten van vogels opzettelijk weg te nemen. Ook is het verboden om vogels opzettelijk te storen. Dit is echter niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort of wanneer de activiteit uitvoering geeft aan een instandhoudingsmaatregel of passende maatregel. Dit kan dus ook tijdens het broedseizoen het geval zijn, als kan worden aangetoond of beargumenteerd dat de verstoring geen negatieve effecten heeft op (de kansen van) het broedsucces of wanneer een activiteit van belang is voor de instandhouding van een soort. Of dit van toepassing is hangt af van meerdere factoren, zoals de biologie van een soort, de fase van de broedtijd waarin het broedpaar zich op dat moment bevindt (zoals balts, nestbouw, eieren of jongen), de mate van verstoring en de effecten van het niet uitvoeren van een activiteit. Een ter zake kundige ecooloog kan in voorkomende gevallen bepalen wat wel of niet geldt als wezenlijke verstoring of noodzakelijke activiteit. In aanvulling op bovenstaande wordt er door de provincies een lijst met vogelsoorten gehanteerd, waarvan de nesten jaarrond bescherming genieten. Binnen deze categorie wordt onderscheid gemaakt in soorten met jaarrond beschermde nesten (categorie 1 tot en met 4) en vogels met *mogelijk* jaarrond beschermde nesten (categorie 5).

Habitatrichtlijn

Voor alle soorten die zijn opgenomen onder bijlage IV van de habitatrichtlijn (onderdeel a), bijlage II van het verdrag van Bern en bijlage I van het verdrag van Bonn (excl. vogels benoemd onder artikel 1 van de vogelrichtlijn) geldt dat het verboden is om deze in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden, te vangen, te verstoren, hun eieren te vernielen of te rapen en voortplantingsplaatsen of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen.

Daarnaast geldt voor de soorten die worden genoemd in bijlage IV van de habitatrichtlijn (onderdeel b) en bijlage I van het verdrag van Bern dat het opzettelijk plukken, verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen verboden is. Dit verbod is niet van toepassing wanneer de activiteit uitvoering geeft aan een instandhoudingsmaatregel of passende maatregel. Of dit van toepassing is hangt ook in dit geval af van meerdere factoren, zoals de periode van het jaar waarin jongen worden geworpen, de bloeiperiode, de mate van verstoring en de effecten van het niet uitvoeren van een activiteit. Een ter zake kundige ecooloog kan in voorkomende gevallen bepalen wat wel of niet geldt als noodzakelijke activiteit.

Overige in Nederland beschermde soorten

In bijlage IX, onderdeel a van het Bal worden nationaal beschermde soorten genoemd. Het is verboden deze opzettelijk te doden of in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers die zijn opgenomen in deze bijlage te vangen. Het is tevens verboden vaste voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van deze soorten opzettelijk te beschadigen en te vernielen. Hiernaast is het verboden om soorten die zijn opgenomen onder onderdeel b van bijlage IX te plukken, verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen binnen hun natuurlijke verspreidingsgebied. Dit verbod geldt niet voor de soorten bosmuis, huisspitsmuis en veldmuis, voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden. Ook geldt dit verbod niet als de activiteit uitvoering geeft aan een instandhoudingsmaatregel of passende maatregel.

Vrijgestelde soorten Provincie Fryslân

Hoewel de Omgevingswet een nationale wet is, kunnen de provincies (als de bevoegde gezagen) soorten aanwijzen die vrijgesteld kunnen worden van de beschermde status, als het gaat om ruimtelijke ontwikkelingen. Tabel 2.1 geeft een overzicht van de via de Omgevingsverordening 2022 door de Provincie Fryslân vrijgestelde soorten (zoogdieren en amfibieën). De verordening van de Provinciale Staten van Fryslân is te vinden op <https://zoek.officiëlebezoekingen.nl/prb-2023-13499.pdf>

Tabel 1. Vrijgestelde Verordening Omgevingswet Provincie Fryslân.

<i>Zoogdieren</i>	<i>Amfibieën</i>
Aardmuis	Bastaard(middelste groene)kikker
Bosmuis	Bruine kikker
Dwergmuis	Gewone pad
Dwergspitsmuis	Kleine watersalamander
Egel	Meerkikker
Gewone bosspitsmuis	
Haas	
Huisspitsmuis	
Konijn	
Ree	
Rosse woelmuis	
Steenmarter	
Tweekleurige bosspitsmuis	
Veldmuis	
Vos	
Woelrat	

Voorwaarden vrijstellingen

Zoals gezegd zijn de vrijstellingen onder het bevoegd gezag van de Provincie Fryslân, en zijn hiermee geen onderdeel van de Omgevingswet zelf.

De provincie heeft de soorten zoals die genoemd zijn in bovenstaande tabel niet zonder meer vrijgesteld, hier zijn voorwaarden aan verbonden. Ten eerste gelden de vrijstellingen niet in alle situaties. Deze zijn alleen van toepassing als de geplande werkzaamheden onder één van de volgende noemers vallen:

- a. In het kader van ruimtelijke inrichting, ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daaropvolgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- b. In het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, luchthavens, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- c. In het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- d. In het kader van bestendig beheer en onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied.

Ten tweede is het van belang dat de vrijstelling alleen van toepassing is als geen goedgekeurde gedragscode van toepassing is (artikel 11.59 Bal) en geen andere bevredigende oplossing voorhanden is (Artikel 8,74l, lid 1 Besluit kwaliteit leefomgeving, hierna Bkl).

Ten derde geldt de aangewezen vergunningsvrije activiteit voor de in bijlage 5.1 van de Omgevingsverordening bij betreffende soort genoemde vergunning-vrije activiteiten, middelen en methoden, en indien wordt voldaan aan de aldaar gestelde aanvullende voorschriften.

Ten vierde blijft de zorgplicht, zoals bepaald in artikel 11.27 (Bal) onverminderd van kracht met het toepassen van de hierboven benoemde aangewezen vergunning-vrije activiteit.

Indien bovengenoemde voor ruimtelijke ingrepen vrijgestelde soorten voorkomen binnen een plangebied of buiten een plangebied, maar binnen de invloedssfeer van een planvoornemen, is een vergunning voor deze soort dus niet nodig.

Zorgplicht art 11.27 Bal

Onder de Ow zijn twee vormen van zorgplicht benoemd; een algemene zorgplicht en een specifieke zorgplicht. De algemene zorgplicht houdt in dat overheden, bedrijven en burgers allen verantwoordelijk zijn voor de leefomgeving.

Wanneer sprake is van specifieke rijksregels, bijvoorbeeld in het geval van ruimtelijke ingrepen, wordt deze algemene zorgplicht vervangen door een specifieke zorgplicht (art. 11.27 Bal). In deze specifieke zorgplicht wordt benoemd dat een handeling onder deze specifieke zorgplicht valt als de persoon die de handeling uitvoert weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat deze handeling nadelige gevolgen kan hebben voor de fysieke leefomgeving. Ook het nalaten van een handeling kan onder deze specifieke zorgplicht vallen. De specifieke zorgplicht voor het uitvoeren van ruimtelijke ingrepen kan worden opgedeeld in drie stappen voor de persoon die de handeling uitvoert. Deze persoon is verplicht;

- a. Alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van diegene kunnen worden gevraagd om die gevolgen te voorkomen.
- b. Voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen: die gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.
- c. Als die gevolgen onvoldoende kunnen worden beperkt: die activiteit achterwege laten voor zover dat redelijkerwijs van diegene kan worden gevraagd.

Wanneer ruimtelijke ingrepen betrekking hebben op een rijksmonument of werelderfgoed zijn opties b en c niet aan de orde.

Omgevingswet: Gebiedsbescherming

Gebiedsbescherming houdt in dat gebieden met belangrijke natuurwaarden wettelijk zijn beschermd. Het gaat hierbij om het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen de Ecologische Hoofdstructuur of EHS), Natura 2000-gebieden en bijzondere natuurgebieden en landschappen.

Natuurnetwerk Nederland

Strikt genomen valt slechts een deel van het NNN onder de Omgevingswet aangezien dit deels bepaald wordt door de provincies en niet door het Rijk. In artikel 7.8 Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) zijn instructieregels opgenomen voor de bescherming, instandhouding, verbetering en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN. Deze wezenlijke kenmerken en waarden worden provinciaal vastgesteld conform artikel 7.7 van het Bkl.

Ook het beschermingsregime voor het NNN is uitgewerkt in de Omgevingswet. In artikel 7.8 Bkl wordt beschreven dat de regels, die worden opgesteld door de provincies verzekeren dat in ieder geval de kwaliteit en oppervlakte van het NNN niet achteruitgaan, dat de samenhang tussen de gebieden van het NNN wordt behouden en dat, als binnen het Natuurnetwerk activiteiten worden toegelaten die nadelige gevolgen kunnen hebben voor de wezenlijke kenmerken of waarden van het NNN, deze gevolgen tijdig worden gecompenseerd, zodanig dat de kwaliteit, oppervlakte en samenhang van het NNN behouden blijft.

Natura 2000-gebieden

Indien werkzaamheden worden uitgevoerd die invloed hebben op een Natura 2000-gebied moet onderscheid worden gemaakt tussen een Natura 2000-activiteit en een andere type activiteit. Een Natura 2000-activiteit wordt in artikel 1.1 van de Omgevingswet gedefinieerd als een “activiteit, inhoudende het realiseren van een project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied.” Tenzij sprake is van een vergunningsvrij geval dient voor deze activiteiten een voortoets te worden uitgevoerd.

Hoewel voor andere typen activiteiten of voor vergunningsvrije activiteit geen vergunningsplicht geldt, blijft de specifieke zorgplicht voor deze activiteiten van toepassing.

Onder de Omgevingswet wordt het Programma stikstofreductie en natuurverbetering, welke tevens onderdeel was van de voormalige Wet natuurbescherming, voortgezet. Beleidsregels met betrekking tot intern en extern salderen blijven voorlopig onveranderd. Zo vindt vergunningverlening voor Natura 2000-activiteiten met stikstofdepositie plaats aan de hand van stikstofdepositieruimte in AERIUS-register.

Bijzondere natuurgebieden en landschappen

Zowel de staat als provincies kunnen op basis van artikel 2.44 van de Omgevingswet bijzondere natuurgebieden en in het geval van provincies bijzondere landschappen aanwijzen. In het geval van bijzondere nationale natuurgebieden kunnen deze worden aangewezen vooruitlopend op de aanwijzing of begrenzing als Natura 2000-gebied. In het geval van bijzondere provinciale natuurgebieden en landschappen hanteert de betreffende provincie hierin eigen juridische bescherming.

Zo is in sommige provincies een zogenaamde ‘nee, tenzij’-principe van kracht, waardoor sprake is van juridisch beschermingsregime naast het NNN en Natura 2000.

Omgevingswet: Houtopstanden

In Afdeling 11.3 Bal zijn de regels voor de bescherming van houtopstanden en bomenrijen opgenomen. Het vellen van (een deel van) houtopstanden is beschermd door een algemene meldplicht (art. 11.126 Bal) en een her-plantplicht (art 11.129 Bal). Deze bescherming geldt alleen voor houtopstanden vanaf 10 are en bomenrijen met meer dan 20 bomen, buiten een zogenaamde 'bebouwingscontour houtkap'. Deze moet worden aangewezen in een omgevingsplan en is hierin terug te vinden. Indien dit niet het geval is, kan een voorloper, zoals de bebouwde kom Wet natuurbescherming of Boswet worden geraadpleegd.

Als uitbreiding hierop is tevens een specifieke zorgplicht van kracht voor het vellen van houtopstanden, het her-planten van grond of nadat een houtopstand op een andere manier teniet is gedaan (art 11.116 Bal). Deze specifieke zorgplicht stelt dat degene die vellings- en herbeplantingsactiviteiten en handel in hout uitvoert of in het bezit is van hout verplicht is om nadelige gevolgen op natuurbescherming, instandhouding areaal houtopstanden in Nederland en de bescherming van landschappelijke waarden achterwege te laten, tenzij dit niet redelijkerwijs kan worden gevergd. Indien hier sprake van is, dienen negatieve effecten zoveel mogelijk te worden beperkt en/of ongedaan te worden gemaakt.

Op deze wetgeving zijn enkele uitzonderingen, naast de reeds genoemde uitzonderingen. Zo zijn houtopstanden op erven of in tuinen, windschermen om boomgaarden, kerstbomen niet ouder dan 20 jaar, kweekgoed, uit populieren of wilgen bestaande wegbeplanting, beplanting langs waterwegen of eenrijige beplantingen langs landbouwgronden, dunningen en beplantingen van populieren, wilgen, essen of elzen voor de productie van biomassa, die tenminste eens in de 10 jaar worden geoogst, bestaan uit minstens 10.000 stoven/ha/beplantingseenheid en die zijn aangelegd na 1 januari 2013 uitgezonderd.

